

ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА ТА ЗАВДАННЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

С.Є. Дейнека, М.М. Тураш, О.О. Бліндер, Г.О. Тураш

Буковинський державний медичний університет. Чернівецький факультет НТУ «ХПІ», Чернівецький національний університет ім. Ю.Федьковича

58001, Чернівці, вул. О. Богомольця, 2

E-mail: sd@bsmu.edu.ua

Порятунок людства від самознищення внаслідок глобальної екологічної катастрофи можливий лише шляхом принципової зміни уявлень про людські цінності, а саме: шляхом переходу від споживацьких ідеалів до ідеалів матеріальної помірності, обмеженості, до пріоритету духовності над матеріальними благами. Людство врешті підійшло до необхідності взяти на себе відповідальність за збереження життя на планеті, про що ще на початку минулого століття наголосив В.І. Вернадський. Екологічні проблеми не можна вирішити лише зусиллями фахівців-екологів - проблеми, які створюються гуртом, і розв'язувати треба гуртом. А для цього кожен повинен мати хоча б якийсь мінімум екологічних знань. Все це зумовлює нагальність екологічної освіти, у т.ч. в стінах вищих навчальних закладів (ВНЗ).

Екологічна освіта - це процес виховання населення Землі в усвідомленні та турботі про все довкілля і взаємопов'язаних питань; таким, що має знання, навички, ставлення, мотивацію і обов'язок окремо та спільно працювати над вирішенням поточних проблем та запобіганням появі нових (ЮНЕСКО, 1978). Екологічна освіта є сукупністю наступних компонентів: екологічні знання - екологічне мислення - екологічний світогляд - екологічна етика - екологічна культура. Кожному компоненту відповідає певний рівень (ступінь) екологічної зрілості: від елементарних екологічних знань, уявлень дошкільного рівня до їх глибокого усвідомлення і практичної реалізації на вищих рівнях. Умовно можна виділити наступні узагальнені рівні екологічної зрілості: початковий (інформативно-підготовчий), основний (базово-світоглядний), вищий, профільно-фаховий (світоглядно-зрілий). Екологічна освіта, як цілісне культурологічне явище, що включає процеси навчання, виховання, розвитку особистості, повинна спрямовуватися на формування екологічної культури, як складової системи національного і громадського виховання всіх верств населення України, екологізацію навчальних дисциплін та програм підготовки, а також на професійну екологічну підготовку через базову екологічну освіту. Сьогодні активно розвиваються як формальна екологічна освіта (в школах, вищих навчальних закладах, інститутах підвищення кваліфікації), так і неформальна (за допомогою засобів масової інформації, кіно, музеїв, виставок, заходів природоохоронних товариств тощо).

Метою екологічної освіти є формування, насамперед, відповідального ставлення до довкілля. Екологічні знання потрібні людині не тільки під час виконання професійних обов'язків, а постійно - і в побуті, і на відпочинку, і на робочому місці. Таке можливе лише за умови, коли знання перейшли у найвищу форму - у звичку, у культуру поведінки. Особливістю екологічної

освіти є її безмежність (всеосяжність). Найважчим в екологічній освіті є шднання поступової зміни уявлення людей про зміст їх існування, їх життя.

Сьогодні набуває ваги актуального і важливого державного документа і мк елемент концепції гармонійного розвитку держави «Концепція екологічної освіти України». Підготовка громадян з високим рівнем екологічних знань, екологічної свідомості і культури на основі нових критеріїв оцінки и ші мовідносин людського суспільства й природи, має стати одним із головних ішжслів у вирішенні гострих екологічних і соціально-економічних проблем сучасної України.

Сучасна екологічна освіта має базуватися на обов'язковості вивчення конкретно визначеної кількості, обсягів природничих і гуманітарних дисциплін на різних ступенях навчання і чітко визначеній оптимальній кількості понять і **Гермінів** на кожному рівні освіти (дошкільна, шкільна, позашкільна, професійно-технічна, вища та післядипломна освіта), узгодженості і ясності щодо основних екологічних понять та термінів.

Вищі навчальні заклади є важливою ланкою в системі безперервної неологічної освіти. Екологічна освіта у ВНЗ є продовженням попередніх етапів екологічної освіти (дитячий садок, середня школа, родина) і наступним, більш **Юсоким** рівнем у системі безперервної багатоступеневої екологічної освіти. **НИЗ** повинен виховувати у студентів почуття високої відповідальності за ібереження та примноження природних багатств, бережливе їх використання, охорону природного середовища та довкілля. Вихідним положенням екологічної освіти у вищій школі є продовження базової шкільної на **ЩСтупному**, більш високому рівні з метою формування у студентів екологічних **III ні і •>** та основ біосферного світогляду спеціаліста наступного тисячоліття. **Иимускники** університету повинні бути провідниками передових ідей, фахівцями з високим рівнем знань і мислення, мають володіти екологічно опієчними технологіями.

Екологічна освіта у вищих навчальних закладах повинна базуватись на **ІГниші** і сованому поєднанні біологічного, технологічного і соціологічного підходів, екологічного, соціально-економічного і соціокультурного вимірів. **Нони** є різноплановою, охоплювати всі рівні професійної підготовки майбутніх фахівців (молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр), щоб шбезпечувати потреби держави у висококваліфікованих кадрах, з урахуванням **І пецифіки** діяльності ВНЗ і потреб регіонів (Бровдій В.М., 2002).

Екологічна освіта і виховання повинні орієнтуватись на активну ишгмодію людини з природою, побудовану на науковій основі, на оцінюванні **пидини** як частини природи. Екологічні знання, доповненні ціннісними Орієнтаціями, повинні стати основою екологічної культури і екологічного мислення. Вони мають сприяти усвідомленню цінностей, допомагати мррішенню комплексних екологічних проблем, що стоять перед людством, шбезпечити комфортність його проживання у майбутньому, зберегти та примножити унікальне різноманіття всієї біоти і зокрема рослинного та ишринного світу.